
Gondolatok a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről szóló uniós rendeletervezetről*

KORMOS ERZSÉBET**

1. Bevezetés

Szinte nem telik el nap anélkül, hogy a média ne adna hírt a családon belüli erőszak újabb és újabb elborzasztó esetéről. Ezeket a híreket hallva hajlamosak vagyunk ezt valamiféle magyar – vagy legalábbis kelet-európai – jelenségnek gondolni. Pedig az „Európa Tanács becslései szerint az európai nők 20-50%-át éri legalább egyszer fizikai erőszak felnőtt élete során, 12-15%-uk él olyan kapcsolatban, amelyben előfordul családon belüli erőszak”.¹ Ugyanakkor tény, hogy európai viszonylatban is kedvezőtlen Magyarország helyzete, mivel nálunk 4,3-szor annyi családon belüli ölést követnek el, mint a hasonló népességű Svédországban,² s minden ötödik nő olyan családban nő fel, ahol az apa verte az anyát.³ A fenti adatok alapján Magyarországon és az Európai Unióban egyaránt feszítő kényszer ennek a társadalmi problémának a kezelése.

A magyar Országgyűlés már 2003. április 14-én elfogadta a 45/2003. (IV.16.) OGY határozatot a családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakításáról. Ezt követően több jogalkotási kacsringó⁴ és mintegy 6 év elteltével – a távoltartás nem túl sikeres büntető-eljárásjogi intézményének 2006. márciusi bevezetését követően⁵ – került sor a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: Hketv.) elfogadására, melyet ugyan már röviddel megalkotását

* Jelen tanulmány az OTKA K 68304 számú kutatás keretében készült.

** Főügyészeti osztályvezető ügyész, B.-A.-Z. Megyei Főügyészség; címzetes docens, Miskolci Egyetem.

¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A sértettek jogainak megerősítése az EU-ban; COM(2011) 274 végleges

² <http://patent.org.hu/hirek/n%C5%91i-jogok/sajtonyilatkozatok/az-ej-leple-alatt-sebteben-kipalt-napirendi-pont-helyett-erdemi-egyeztetest-varnak-a-csaladon-beluli-er%C5%91szakkal-foglalkozó-civil-n%C5%91szervezetek>

³ Tóth Olga: Erőszak a családban. Társadalmi-politikai tanulmányok 12. 1999.
<http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a396.pdf>

⁴ Lásd erről a 2009. évi LXXII. törvény általános indokolását.

⁵ Lásd a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 138/A.-139.§-ait.

követően több kritika⁶ ért, de érdemi módosítására a mai napig nem került sor.⁷

Az Unió zászlajára tűzött, a jog érvényesülésén, a szabadságon és a biztonságon alapuló térség létrejöttéhez vezető utat több, a konkrét politikai prioritásokat kijelölő program szegélyezte, szegélyezi. A Tamperei és a Hágai Program⁸ után napjainkban a Stockholmi Program⁹ és az ennek végrehajtására elfogadott cselekvési terv¹⁰ tartalmazza a 2010 és 2014 évek között megvalósítandó célokat. A „jogok Európája”-ként megjelölt prioritás keretén belül került megfogalmazásra az Európai Unió Alapjogi Chartájában rögzített alapvető jogok és szabadságok védelmének biztosítása, ezen belül a sokféleség tiszteletben tartásának, a legkiszolgáltatottabb embercsoportok – így a gyermekek, kisebbségek, erőszak áldozatai – védelmének deklarálása. A „jogérvényesülés Európája”, illetve az „igazság Európája” néven aposztrofált prioritásban pedig a kölcsönös bizalom megerősítése végett mind a büntető, mind a polgári jog területén közös minimumszabályok megfogalmazásának, illetve a bírósági határozatok kölcsönös elismerése továbbfejlesztésének követelménye került az előtérbe.

A fenti célok gyakorlati megvalósítása érdekében az Európai Bizottság 2011. május 18-án a sértettek jogait erősítő jogalkotási csomagot terjesztett elő. E csomag mellett, hogy tartalmazza az Európai Bizottságnak a sértettekkel kapcsolatos jelenlegi és jövőbeli intézkedéseit bemutató, a sértettek jogainak megerősítéséről szóló közleményét,¹¹ kidolgozott egy, a 2001. évi kerethatározat¹²

⁶ A törvényt kritika érte egyrészt a különböző női jogi szervezetek (NANE, Patent Egyesület) részéről, másrészt a bírósági, ügyészségi gyakorlat során is hamar megfogalmazódtak a törvény hiányosságai. Pl. Geréby Zsuzsanna: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról, avagy egy jogszabály „sötét oldala” bírói szemszögből

<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=>

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=25&ved=0CEMQFjAEOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.bironokegyesulete.hu%2Fkutatasi_tapasztalatok.doc&ei=7r_mUP7INojMswa65oCgDw&usq=AFQjCNFijML5Lhcd1WR4SXkqMOSqy98mg

Mantz-Kelemen Kata Réka: A megelőző távoltartás gyakorlati alkalmazásának problémái a bíróságok szemszögéből; <http://www.jogiforum.hu/hirek/27369>

Tóth Éva: „Szabadíts meg a Gonosztól!” A távoltartás dilemmái; in: *Ügyészek Lapja* 2011/4. szám 32. o.

<http://www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/>

[ugyeszek_lapja/2011/ul_2011_4_all.pdf?phpMyAdmin=5e79130c4a2a408b3f002bed9c4d2fba](http://www.ugyeszek_lapja/2011/ul_2011_4_all.pdf?phpMyAdmin=5e79130c4a2a408b3f002bed9c4d2fba)

⁷ A kérdéskör pszichológiai vonatkozásain túl a családon belüli erőszak szankcionálásnak napjainkban zajló jogalkotási folyamatát is elemzi Visontai-Szabó Katalin: A családon belüli erőszak pszichológiai és jogi kérdései című cikkében. In: *Családi jog*, 2013. (11. évf.) 1. sz. 9-18. o.

⁸ A szabadság, biztonság és igazságosság egysége felé: a Tampere mérföldkövek.

http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#intro

Hágai Program: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban; HL C 53., 2005.3.3.

⁹ A Stockholmi Program: A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa; HL C 115., 2010.5.4. 1. o.

¹⁰ A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása a polgárok szolgálatában – a Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv; COM(2010) 171, HL L 115., 2010.5.4.

¹¹ COM(2011) 274 végleges

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0274:HU:NOT>

¹² A Tanács 2001/220/IB kerethatározata a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról

helyébe lépő európai parlamenti és tanácsi irányelv javaslatot is a bűncselekmények sértettjeinek támogatására, védelmére és jogaira vonatkozó minimumszabályok megállapításáról.¹³ A Bizottság ezen kívül felismerte azt, hogy sok sértett van kitéve az azonos elkövető általi ismételt erőszak veszélyének (különösen a családon belüli erőszak esetében), így alapvető fontosságúak az elkövetőt elzáró, távoltartó vagy az elkövetőnek a sértettel való kapcsolatfelvételét más módon akadályozó intézkedések. Ezeket az intézkedéseket ugyanakkor az egyes tagállamok nem szükségképpen csak büntetőeljárás keretében alkalmazzák, hanem sok esetben közigazgatási vagy polgári eljárásban. Figyelemmel a sértett unión belüli mozgásszabadságára, mindezen intézkedések csak akkor lehetnek hatékonyak, ha a védelem is mobilizálható a tagállamok között, s e védelem biztosítása a vonatkozó tagállami határozat másik tagállamban történő elismerésével kezdődik. A Bizottság jogalkotási csomagja épp ezért tartalmaz egy rendelet javaslatot is a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről,¹⁴ mely kiegészítené a büntetőeljárás keretében elfogadott védelmi határozatokra alkalmazandó európai védelmi határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvben¹⁵ előírányzott kölcsönös elismerési mechanizmust.¹⁶ Az elképzelések és a szándék szerint a két jogi aktus együttes hatálya a lehető legszélesebb körű védelmet biztosíthatja majd a sértettek számára. E rendelettervezet pedig felveti a magyar Hktv. újragondolásának lehetőségét, illetve szükségességét is.

2. A polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről szóló rendelettervezet

2.1. A Rendelet hatálya. A polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről szóló rendelettervezet (a továbbiakban: rendelettervezet vagy Rendelet) 1. cikke értelmében ez a Rendelet a *polgári ügyekben hozott védelmi intézkedésekre* alkalmazandó a hatóság jellegétől függetlenül. A tervezet a „polgári ügyekben” és nem a „polgári eljárásban” megjelölést használja, figyelemmel arra, hogy a védelmi intézkedéseket nem szükségszerűen polgári eljárás során hozzák meg a tagállamokban. A *védelmi intézkedést hozó hatóság*

¹³ A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelve 2012. november 15. napján hatályba is lépett.

¹⁴ COM(2011) 276 végleges, 2011.5.18.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0276:FIN:HU:PDF>

¹⁵ Az európai parlament és a tanács 2011/99/EU irányelve (2011. december 13.) az európai védelmi határozatról

¹⁶ Ez utóbbi irányelv előírja, hogy azon tagállam igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai, amelyben védelmi intézkedést fogadtak el valamely személynek egy másik személy olyan bűncselekményével szembeni védelme érdekében, amely életét, testi vagy lelki épségét, méltóságát, személyes szabadságát vagy nemi integritását veszélyeztetheti, európai védelmi határozatot bocsáthatnak ki, amely – a késedelem nélküli kölcsönös elismerés elve révén – lehetővé teszi valamely más tagállam illetékes hatósága számára, hogy ezen más tagállam területén fenntartsa az adott személy védelmét – bűncselekmény elkövetését vagy annak gyanúját követően – a kibocsátó állam nemzeti jogával összhangban.

fogalmát ennek megfelelően a tervezet tágon határozza meg, éppúgy lehet bíróság, mint közigazgatási vagy bármely más hatóság. Mindezek alapján a „polgári ügy” megjelölést a rendelettervezet nem szorosan polgári jogi ügyként, hanem az európai védelmi határozatról szóló irányelv hatókörén kívül eső, „nem büntető ügy” szinonimájaként használja.

A Rendelet alkalmazásában *védelmi intézkedés* elnevezésétől függetlenül minden olyan megelőző és ideiglenes jellegű határozat, amelyet egy tagállam hatósága saját nemzeti jogának megfelelően¹⁷ valamely személy védelme érdekében hoz, amennyiben alapos okkal feltételezhető, hogy az érintett személy testi és/vagy lelki épségét vagy szabadságát veszély fenyegeti. Ide tartoznak a veszélyeztető személy idézése nélkül (azaz ex parte eljárás keretében) elrendelt intézkedések is.

A rendelettervezet ezen definíciójával kapcsolatban két észrevétel tehető. Egyrészt megállapítható, hogy míg a magyar Hktv. a polgári ügyben alkalmazott távoltartás jogintézményét sokkal szűkebb körben, csupán a hozzátartozók közötti erőszak miatt és csupán cselekvőképes hozzátartozóval szemben tartja alkalmazhatónak, addig a rendelettervezet nemcsak a családi erőszak esetén alkalmazott védelmi intézkedésekre terjed ki. A magyar szabályozással kapcsolatban már sokan,¹⁸ joggal sérelmezték, hogy a jogalkotó a törvény megalkotásakor nem vett tudomást a mai magyar családi viszonyok néhány specifikumáról, és a hozzátartozók körét¹⁹ túl szűken vonta meg, így annak kiegészítésére feltétlen szükség lenne. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló, az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülésnapján elfogadott, de ki nem hirdetett törvény hozzátartozóként definiálta a volt élettársat, a volt jegyest, továbbá az együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személyt e kapcsolat fennállása alatt vagy után. A köztársasági elnök sokak által kifogásolt²⁰ indítványa nyomán az 53/2009. (V. 6.) AB határozat²¹ megállapította a törvény 1. § (5) bekezdésének alkotmányellenességét. A később elfogadott Hktv. hozzátartozó fogalmából ugyanakkor az AB határozatból – álláspontom szerint – le nem vezethető módon, indokolatlanul kimaradt a volt élettárs. S talán nem lenne haszontalan újra tanulmányozni a Hktv. mintáját

¹⁷ A tervezet 21. cikke értelmében a tagállamok az Európai Igazságügyi Hálózat keretében, a nyilvánosságra hozatal céljából közlik a védelmi intézkedésekre vonatkozó nemzeti szabályaik és eljárásaik leírását, mely információkat folyamatosan frissítik is.

¹⁸ Lásd: 6. lábjegyzet

¹⁹ A Hktv. értelmében hozzátartozó a Ptk. 685.§ b) pontjában meghatározott közeli hozzátartozó és hozzátartozó – azaz a házastárs, a bejegyzett élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és neveltgyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő, valamint a testvér, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, bejegyzett élettársa, a jegyes, a házastárs, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa, bejegyzett élettársa – valamint a volt házastárs, a volt bejegyzett élettárs, a gondnok, a gondnokolt, a gyám és a gyámolt.

²⁰ Halmi Gábor: Távoltartás és személyi szabadság, Fundamentum 2009.2. szám 113-117.o.

<http://www.fundamentum.hu/sites/default/files/09-2-08.pdf>

²¹ Az AB határozat értelmében a törvény 1.§ (1) és (5) bekezdésének alkotmányellenességét az okozta, hogy az „erőszak” és a „hozzátartozó” törvényi fogalma bizonytalan, nehezen értelmezhető volt, ami adott esetben a magánszférához való jog, a tartózkodási hely szabad megválasztása és a mozgásszabadság alapjogainak aránytalan korlátozását eredményezhetett volna.

szolgáló osztrák távoltartási jogszabályt²² sem, amely egy 1997-es módosítása óta már nemcsak a hozzátartozók közötti erőszak esetén alkalmazható, hanem pl. kollégiumban, öregek otthonában megvalósított erőszak esetén is.²³ Bár az együttélés hiányában az Alkotmánybíróság aggályosnak találta az együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló vagy állt személyeknek (pl. szeretőknek, volt barátoknak, barátnőknek stb.) a hozzátartozói körbe vonását, de mindezzel a probléma nem nyert megoldást, ezen esetek gyakorlatban való felbukkanása nem ritka,²⁴ és az eredménytelen segítségkérés gyakran torkollik tragédiába.²⁵ Bragyova András és Kiss László alkotmánybírók,²⁶ valamint a jogalkalmazók²⁷ egyaránt úgy vélik, hogy megfelelő eljárásjogi garanciák mellett a jogalkalmazás a hozzátartozók körének kiterjesztése esetén is képes lenne – alkotmányos aggályok nélkül – a törvényt alkalmazni. Szintén gyakorlati problémaként merült fel, hogy a Hketv. 1. § (3) bekezdése értelmében távoltartható bántalmazó csak cselekvőképes hozzátartozó lehet, holott általánosságban a gondnokság ténye nem feltétlenül zárja ki a bántalmazó erőszak alkalmazására vonatkozó belátási képességét (pl. a gyakorlatban előfordult, hogy a skizofréniája miatt cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett hozzátartozó „védettségének” teljes tudatában terrorizálta családját).

A *veszélyeztető magatartás* rendelettervezetbeli megfogalmazásával kapcsolatban a másik észrevétel, hogy az meglehetősen szűk körű. Az európai védelmi határozatról szóló irányelv értelmében az európai védelmi határozat a védett személy olyan bűncselekménnyel szembeni védelme érdekében bocsátható ki, amely *életét*, testi vagy lelki épségét, *méltóságát*, személyes szabadságát vagy *nemi integritását* veszélyeztetheti. Ehhez hasonlóan került a Hketv-ben is megfogalmazásra a hozzátartozók közötti erőszak fogalma. A Hketv. 1.§ (1) bekezdés értelmében hozzátartozók közötti erőszaknak minősül

²² Szövetségi törvény a nők védelméről a családon belüli erőszakkal szemben (BGBl No. 759/1996)

²³ Galajda Ágnes – Szepesházi Péter: A családon belüli erőszak különböző aspektusai a szakemberek gyakorlatában,
http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=61&ved=0CC8QFjAAODw&url=http%3A%2F%2Fwww.bironokegyesulete.hu%2Fcsaladjog.doc&ei=UdXmULF-Os7GtAahsoGIBA&usg=AFQjCNFSRsko_6J88I1dnMHL1BCGmL-xqA

²⁴ Nem rendelte el, mert a Hketv. alapján nem is rendelhette el a távoltartást a bíróság akkor, amikor a felek 8 éve szoros kapcsolatban álltak, a férfi azt ígérte barátnőjének, hogy elvállik és feleségül veszi. A férfi megjelent a barátnője lakásán, az ajtót betörte és a nőt sértegette. Forrás: Ferencz Miklós: A távoltartás jogintézménye a Veszprém Megyei Bíróságok gyakorlatában, Veszprém, 2010. október 7.
<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=42&ved=0CDUQFjABOCg&url=http%3A%2F%2Fveszpremcssk.hu%2Fanyagok%2Ftavoltartas%2520ppt.ppt&ei=I8LMU075Ls6Gswanw4HgBw&usg=AFQjCNGs4wmoXbLLSxvQbt-w0z2q2Log3A>

²⁵ Három hír a közelmúltból: „Lefejezte 19 éves barátnőjét az egykori gárdista”; „Volt élettársát gyanúsítja a rendőrség azzal, hogy késsel megölte a békéscsabai házuk udvarán holtan talált 18 éves lányt”; „Megerősöskolta a középiskolás lányt az elutasított udvarló”.
<http://patent.org.hu/hirek/n%25%91i-jogok/ujabb-tavoltartasi-torveny-a-bantalmazottak-ellen>

²⁶ Lásd az 53/2009. (V.6.) AB határozathoz fűzött különvéleményeiket

²⁷ Geréby Zsuzsanna: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról, avagy egy jogszabály „sötét oldala” bírói szemszögből
http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=25&ved=0CEMQFjAEOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.bironokegyesulete.hu%2Fkutatasi_tapasztalatok.doc&ei=7r_mUP7I0njMswa65oCgDw&usg=AFQjCNFijML5Lhcda1WR45XkqMOSqy98mg

- a) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység,
- b) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás.

Ugyanakkor e definíciót is érte már kritika. A nőjogi szervezetek szerint²⁸ nem esik egybe az ezzel foglalkozó civil és állami szakemberek által használt fogalommal, mások szerint²⁹ pedig a meghatározás túlságosan tág, annak tartalommal való megtöltését a jogalkalmazóra bízták. A magyar bírósági gyakorlat az általam ismert esetekben kizárólag fizikai bántalmazás, illetve az ezzel, valamint pl. a lakás felgyújtásával való fenyegetés esetén állapította meg a hozzátartozók közötti erőszakot, illetve rendelt el megelőző távoltartást. Mindazon esetek (pl. megalázó tevékenységre való kényszerítés, testi és lelki egészséget veszélyeztető „büntetések” alkalmazása, magas szintű verbális erőszak, a hozzátartozó szexuális tevékenységre kényszerítése, gondozás, ellátás elmaradása vagy a betegségek gyógyítása terén elkövetett mulasztás), amelyeket az elmélet³⁰ hozzátartozók közötti erőszaknak minősít, a gyakorlat számára látenciában maradtak, illetve bizonyítási nehézségek (?) miatt nem vezettek távoltartáshoz.³¹

Az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságnak a rendelettervezetről szóló 2012. január 17-i véleménye³², valamint a Jogi Bizottság és a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság 2012. március 7-i közös jelentéstervezete alapján készült Európai Parlament jogalkotási állásfoglalás-tervezete³³ (a továbbiakban: EP állásfoglalás-tervezet) a rendelettervezetben szereplő veszélyeztető magatartás fogalmának az európai védelmi határozatról szóló irányelvben található definíciónak megfelelő kiegészítésére tett javaslatot. Ennek indokaként az alapvető jogok – méltóság, személyes szabadság, nemi integritás és biztonság – védelmét, és az áldozatok – közöttük a nemi, illetve családi erőszak áldozatainak – legmagasabb szintű védelmét jelölte meg.³⁴

A rendelettervezet 2. cikkének a) pontja értelmében *védelmi intézkedések* többek között az alábbiak:

- a) tilalom arra vonatkozóan, hogy az érintett személy belépjen bizonyos olyan helyekre, helységekre vagy meghatározott területekre, ahol a védett

²⁸ <http://patent.org.hu/hirek/n%C5%91i-jogok/ujabb-tavoltartasi-torveny-a-bantalmazottak-ellen>

²⁹ Mantz-Kelemen Kata Réka: A megelőző távoltartás gyakorlati alkalmazásának problémái a bíróságok szemszögéből; <http://www.jogiforum.hu/hirek/27369>

³⁰ Lásd: 23. lábjegyzet

³¹ Nem rendelte el a távoltartás a bíróság pl. a közös ingatlanukban élő látássérült apa és fia közötti rendszeres veszekedések miatt, bár az egyik veszekedés során az apa rendőri segítséget hív, csak akkor amikor a bántalmazó az apját hátulról meglöki, aki elesik és megsérül. Nem rendelték el a távoltartást, amikor anya és fia között „nem volt tettelegesség”, de a gyermek „lerángatta az ágyról az anyját, aki kis híján leesett”. (Forrás: lásd. 21. lábjegyzet)

³² http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/ad/889/889322/889322hu.pdf

³³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2F%2FEP%2F%2FNONSGML%2BCOMPARI%2BPE-483.787%2B01%2BDOC%2BPDF%2BV0%2F%2FHU>

³⁴ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 22. o.

- személy tartózkodik, dolgozik vagy amelyeket látogat; vagy
- b) a védett személlyel való, bármilyen formában történő kapcsolatfelvétel tilalma, ideértve a telefonon, elektronikus vagy hagyományos levélben, telefaxon vagy egyéb eszközök révén történő kapcsolatfelvételt is; vagy
 - c) tilalom arra vonatkozóan, hogy az érintett személy egy előre meghatározott távolságnál jobban megközelítse a védett személyt; vagy
 - d) a védett személyt a két személy közös lakóhelyének kizárólagos használatára feljogosító határozat.

Ezen kívül az EP állásfoglalás-tervezete védelmi intézkedésként kívánja szabályozni a védett személy bizonyos személyes adatainak közzétételére vonatkozó tilalmat is.

A védelmi intézkedések köre kapcsán az az észrevétel tehető, hogy a rendelettervezet a távoltartást elrendelő határozat tartalmának pontosabb és a Hketv.-be átvételre javasolható megfogalmazását rögzíti. Ezzel egyúttal megteremtődne a Hketv. rendelkezéseinek a Hketv. 5. §-ához fűzött miniszteri indokolással, illetve a Be. 138/A. § (1) bekezdésével való összhangja is, valamint kiigazítható lenne a Hketv. 5.§ (3) bekezdésének³⁵ meglehetősen átgondolatlan szabálya, ami miatt pl. ha a felek mindketten szívességi lakáshasználók a bántalmazott szüleinek lakásában, és gyermekük nincs, vagy csak a bántalmazott, nem közös gyermekét nevelik együtt, a bántalmazó távoltartása – indokolhatatlan és érthetetlen módon – nem rendelhető el.

A rendelettervezet indokolása értelmében jelenleg egyes védelmi intézkedések elismerése és végrehajtása a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet), illetve a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003/EK rendelet (a továbbiakban: Brüsszel II. rendelet) hatálya alá tartozik. (Zárójelben megjegyzendő, hogy a Brüsszel I. rendelet helyébe 2013. január 9-i hatállyal az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelete³⁶ lépett.) A magyar Hketv. alapján meghozott távoltartó végzések ezen uniós jogszabályok alapján jelenleg nem érvényesíthetők. Ennek alapvető akadálya a távoltartás maximális 30 napos határidején túl az, hogy a Hketv. 16. § (6) bekezdése a határozatban foglaltak nem teljesítés esetére kizárja a bírósági végrehajtást, illetve, hogy a távoltartó végzések a Hketv. rendelkezései értelmében közigazgatási (rendőrségi) vagy polgári nemperes (bírói) eljárásban kerülnek alkalmazásra, azaz sosem házassági (szülői felügyelet megszüntetése iránti) perben születnek meg.

A tervezet indokolása akként foglal állást, hogy a Rendelet különleges

³⁵ Ha a bántalmazott az életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlant – a használat jogcímétől függetlenül – a bántalmazóval közösen használja, a bántalmazó akkor köteles magát távol tartani a bántalmazott életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól, ha a bántalmazott az ingatlan használatára a szívességi lakáshasználaton kívül egyéb jogcímmel rendelkezik, vagy a bántalmazóval közös gyermekét neveli.

³⁶ HL L 351/1., 2012.12.20.

szabályokat állapít meg a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedésekre vonatkozóan, így a *lex specialis* viszonyába kerül, megelőzve a Brüsszel I. rendelet által rögzített általános szabályokat. Ugyanakkor, mivel nem cél a Brüsszel II. rendelet gyengítése, kiürítése, ezért a Brüsszel II. rendelet hatálya alá tartozó eljárások³⁷ keretében hozott védelmi intézkedések tekintetében a Rendelet nem lesz alkalmazandó. A Brüsszel II. rendelet hatályán kívül eső – pl. házasságot nem kötött párokra, azonos nemű élettársakra vagy szomszédokra vonatkozó – védelmi intézkedésekre azonban kiterjed e Rendelet hatálya. Mindezek alapján a magyar távoltartásról szóló végzés más tagállamban történő elismerésére ezen új Rendelet alapján kerülhet sor – elvileg – a jövőben.

A Bizottsági rendelettervezet szerint a Rendelet a hatálybalépést követően hozott védelmi intézkedésekre lesz alkalmazandó, abban az esetben is, ha a szóban forgó védelmi intézkedések iránti kérelmet ezen időpontot megelőzően nyújtották be. Ezzel szemben a bántalmazottak érdekeit jobban védi az EP állásfoglalás-tervezet módosító indítványa, mely mindazon esetekben lehetővé tenné a tanúsítvány iránti kérelem benyújtását, amikor a védelmi intézkedésről ugyan a Rendelet hatályba lépése előtt hoztak határozatot, de a védelmi intézkedés a kérelem benyújtásakor még hatályban van. Figyelemmel arra, hogy az európai védelmi határozatról szóló 2011/99/EU irányelvet 2015. január 11-ig kell végrehajtani, a Rendelet kiegészítő jellege miatt célszerű lenne, ha ezen időpontig a Rendelet is alkalmazhatóvá válna.

Az Egyesült Királyság és Írország az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló jegyzőkönyv 3. cikke alapján bejelentette a Rendelet elfogadásában és alkalmazásában történő részvételre irányuló szándékát, míg Dánia nem vesz részt ennek a Rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem lesz kötelező és alkalmazandó.³⁸

2.2. A rendelettervezet rövid összefoglalása. A polgári ügyekben hozott tagállami határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása terén évek óta zajló tendencia az idő- és költségigényes exequatur (végrehajthatóvá nyilvánítás iránti) eljárás felszámolása, kiküszöbölése. Ezen kívánalomnak megfelelően – és összhangban a 1215/2012/EU rendelettel – e rendelettervezet is az *ipso iure* elismerést rögzíti, amikor 4. cikkében kimondja, hogy a valamely tagállamban hozott védelmi intézkedést a többi tagállamban külön eljárás nélkül és az elismerés megtámadásának lehetősége nélkül elismerik, amennyiben a határozatról az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban az 5. cikkel összhangban tanúsítványt állítottak ki. Az egyik tagállamban hozott védelmi intézkedést tehát az elismerés és végrehajtás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha az elismerő/végrehajtó

³⁷ A Brüsszel II. rendelet 1. cikk (1) bekezdése értelmében ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül a házasság felbontásával, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével, illetve a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni.

³⁸ Lásd az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikkét.

tagállamban hozták volna meg. A tervezet az *elismerés megtagadásának csupán egyetlen okát* szabályozza: az elismerés szerinti tagállam illetékes hatósága a veszélyeztető személy kérelmére megtagadhatja az eredeti eljárás szerinti tagállam bírósága által hozott védelmi intézkedés elismerését, amennyiben a *határozat összeegyeztethetetlen* az elismerés helye szerinti tagállamban hozott valamely határozattal. (Zárójelben megjegyzendő, hogy az EP állásfoglalás-tervezet alapjául szolgáló Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsági vélemény, csakúgy, mint a Jogi Bizottsági és Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottsági közös jelentéstervezete indítványozta, hogy összeegyeztethetlenség esetén ne csupán a veszélyeztető személy kérelmére, hanem hivatalból is sor kerülhessen az elismerés megtagadására.)

Önmagában az a tény, hogy az elismerő ország hazai joga nem, vagy eltérő tartalommal szabályoz védelmi intézkedést, az elismerésnek nem lehet akadálya. Szintén nem tagadható meg a védelmi intézkedés elismerése amiatt, hogy az elismerés helye szerinti tagállam joga azonos tényállás mellett nem teszi lehetővé ilyen intézkedés meghozatalát. Bár e körben felmerülhet a kérdés, hogy ez az elismerő ország közrendjével mennyiben összeegyeztethető. Amennyiben az adott védelmi intézkedés az elismerő és végrehajtó tagállam jogában nem ismert, a Rendelet 8. cikke lehetőséget teremt a *külföldi védelmi intézkedés kiigazítására*, azaz, hogy e tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága az intézkedést a lehetőség szerint a saját jogában ismert, azonos joghatást kiváltó, valamint hasonló célokat és érdekeket képviselő intézkedéshez igazítsa. A védelmi intézkedés kiigazításának kötelezettsége talán a rendelettervezet egyik legkomolyabb alkalmazási nehézségeket felvető pontja. Hiszen a tagállamok belső szabályozásai a távortartás büntető avagy polgári ügyekben való megengedhetősége, tartama, szankciói tekintetében igen eltérőek, így kérdésként merülhet fel, hogy ha valamely tagállamban csak büntető ügyekben hozható védelmi intézkedés, a másik tagállamból származó polgári védelmi intézkedés kiigazítására miként fog sor kerülni, hozhatóak-e büntetőjogi intézkedések, illetve a távortartás megszegése esetén milyen szankció kiszabása lehetséges. A fenti kérdés kapcsán az EP állásfoglalás-tervezet – átvéve az európai védelmi határozatról szóló irányelv 9. cikk (1) bekezdésének megfogalmazását – egyértelműen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kiigazítás körében az elismerés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága a nemzeti jogszabályaival összhangban polgári, közigazgatási vagy büntetőjogi intézkedéseket hozhat,³⁹ a cél az, hogy az így megszülető intézkedés a sértett számára az eredetivel azonos szintű védelmet jelentsen.

Ez a Rendelet is bevezetni szándékozik egy az eredeti eljárás helye szerinti tagállam hatósága által, a Rendelet mellékletében szereplő formanyomtatvány felhasználásával kiállított *tanúsítványt*, mely az eljárás leegyszerűsítése érdekében *tartalmazza az ügy összes releváns adatát*. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a szubszidiaritás elvére figyelemmel a tanúsítvány kiállítása nem válthatja fel a tagállamok belső joga szerinti eljárást és határozatot. A tanúsítvány rögzíti a

³⁹ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 11. o.

tanúsítványt kiállító hatóság, és a védett, illetve a veszélyeztető személy megjelölését, valamint a védelmi intézkedés keltét és ügyszámát, illetve az intézkedés olyan általánosan megfogalmazott leírását, amely megkönnyíti az elismerést és adott esetben a végrehajtást az elismerő és végrehajtó tagállamban. Ez az EP állásfoglalás-tervezet a tanúsítványon feltüntetendő adatok körét kiegészítendőnek tartja a védelmi intézkedés időtartamának és – adott esetben – annak megsértése esetén alkalmazandó szankciók meghatározásával, továbbá adott esetben az arra vonatkozó tájékoztatással, hogy a védett személy részesült-e részleges vagy teljes körű jogsegélyben az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban vagy biztosítottak-e számára költségmentességet. Álláspontom szerint e módosítás mindenképpen megfontolandó, hiszen pl. az eredeti eljárás helye szerinti szankciók megjelölése – mintegy támogatást adva a mérlegeléshez – segítheti a végrehajtó tagállam hatóságát, ha a 8. cikk alapján a külföldi intézkedés kiigazítására, illetve megsértése esetén szankció alkalmazására van szükség.

Fontos, hogy a védelmi intézkedés leírása a tanúsítványban úgy kerüljön feltüntetésre, hogy az lehetővé tegye az intézkedés elismerését és adott esetben a végrehajtó tagállam saját nemzeti joga alapján történő végrehajtását. Ezért nem elégséges az intézkedés leírásánál csupán a jogalapot képező nemzeti jogszabály konkrét jogszabályhelyére hivatkozni, hanem magát az intézkedést kell az elismerő tagállami hatóság számára „elmagyarázni”. Pl. nem a veszélyeztető által kerülendő konkrét címet kell feltüntetni, hanem általában kell utalni arra, hogy a sértett munkahelyét vagy tartózkodási helyét kell kerülnie.

Az európai adatvédelmi biztos 2011. október 17-én kelt véleményében⁴⁰ elismerte, hogy a tanúsítványban szereplő személyes adatok a gyűjtésük célja szempontjából elvben megfelelőek, relevánsak és nem túlzott mértékűek. Kifogásolta viszont, hogy a javaslatból nem derül ki elég világosan, hogy a védett személy mely személyes adatait fogják közölni a veszélyeztető személlyel. Az európai adatvédelmi biztos mindezek alapján javasolta a jogalkotónak, hogy a 13. cikkben mondja ki világosan, hogy a védett személynek csak azokat a személyes adatait kell közölni a veszélyeztető személlyel, amelyek az intézkedés végrehajtásához szigorúan szükségesek. A szóban forgó adatközlés során lehetőség szerint el kell kerülni a védett személy címének vagy más elérhetőségének kiadását. Ezen túlmenően javasolta, hogy a Rendelet preambulumban rögzítsék, hogy a Rendelet szerint feldolgozott személyes adatokat a 95/46/EK irányelvet végrehajtó nemzeti jogszabályoknak megfelelően védeni kell.⁴¹

A tanúsítvány kiállítására sor kerülhet mind hivatalból, amennyiben a védelmi intézkedés elfogadásakor az ügy határon átnyúló vonatkozással bír, mind a védett személy kérelmére. A tervezet az ügy határon átnyúló jellegét vélelmezi és így kimondatlanul a tanúsítvány hivatalbóli kiállítását teszi főszabállyá, mikor azt rögzíti, hogy az ügy határokon átnyúló vonatkozású, kivéve, ha az érintett testi és/vagy lelki épségét vagy szabadságát fenyegető veszély kizárólag az eredeti

⁴⁰ HL C 35/10., 2012.2.9.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:035:0010:01:HU:HTML>

⁴¹ Mindezen módosítási javaslatok az EP állásfoglalás-tervezetében is megjelennek.

eljárás helye szerinti tagállamban áll fenn. Amennyiben az eljáró hatóság az ügy határon át nem nyúló jellegét állapítja meg, a védelmi intézkedés elfogadásakor tájékoztatnia kell a védett személyt az e Rendelettel bevezetett tanúsítvány kérelmezésének lehetőségéről. Mindezt az EP állásfoglalás-tervezet azzal egészítené ki, hogy a *hatóság* fenti *tájékoztatási kötelezettsége* abban az esetben áll fenn, ha a védett személy egy másik tagállamba szándékozik távozni, és a hatóságnak arra is fel kell hívnia a védett személy figyelmét, hogy még az eredeti eljárás helye szerinti tagállam területének elhagyása előtt nyújtsa be a tanúsítvány kiállítása iránti kérelmét.⁴²

Az EP állásfoglalás-tervezet kiemelendő módosítási javaslatokat tartalmaz a tanúsítvány kiállítására irányuló kérelem tekintetében is.⁴³ Egyrészt abban az esetben, ha a kérelmező a tanúsítvány iránti kérelem benyújtása előtt – a fenti tájékoztatás ellenére – külföldre távozik, nem kellene csak emiatt visszatérnie az eredeti eljárás helye szerinti tagállamba, hanem a tanúsítvány kiállítása iránti kérelmét interneten, telefonon, faxon vagy más alkalmas műszaki eszköz igénybevételeivel is benyújthatná. Másrészt a tanúsítvány kiállítása iránti eljárásban kötelező jogi képviselő előírásának nem lenne helye.

A tanúsítvány kiállításának szigorú feltételei vannak, mintegy az exequatur eljárás mellőzésének „ára”-ként. Így a származási tagállam hatóságának a tanúsítvány kiállítása kapcsán ellenőriznie és tanúsítania kell, hogy tiszteletben tartották *az alapvető jogok védelmének* a rendelet 10. cikkében meghatározott biztosítékait, így a veszélyeztető személy tisztességes eljáráshoz, különösen a védelemhez való jogát. Ehhez a származási tagállam belső jogának tartalmaznia kell veszélyeztető személy védelmét szolgáló felülvizsgálati, illetve megtámadási lehetőségeket. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében ugyanis annak a veszélyeztető személynek, aki az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban nem jelent meg a hatáskörrel rendelkező hatóság előtt, jogában áll a védelmi intézkedés felülvizsgálatát kérni az említett tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságaitól, amennyiben

- a) az eljárást megindító iratot, illetve azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették részére megfelelő időben és oly módon, hogy gondoskodni tudjon saját védelméről; vagy
 - b) a védelmi intézkedés vitatásában – önhibáján kívül – vis maior vagy rendkívüli körülmények akadályozták meg,
- kivéve, ha nem támadta meg a védelmi intézkedést akkor, amikor ezt módjában állt volna megtenni.

A 10. cikk (3) bekezdése értelmében pedig, amennyiben a védelmi intézkedést a veszélyeztető személy idézése nélkül hozták és a veszélyeztető személy előzetes értesítése nélkül kívánják elismerni és/vagy végrehajtani, a veszélyeztető személynek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joga alapján jogában áll megtámadni az intézkedést.

E szabályozás kapcsán – épp a Hketv. nagyon rövid határidői miatt – komoly eljárásjogi nehézséget jelent, hogy amennyiben a megelőző távoltartás iránti

⁴² Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 26. o.

⁴³ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 26-27. o.

eljárás kérelemre indul, a kérelemnek a kérelmezetthez való eljuttatása postai kézbesítés útján eleve reménytelen.⁴⁴ Kérdés, hogy szabályszerű kézbesítés hiányában a meghallgatás lefolytatható-e, hozható-e olyan végzés, mely a Rendelet alapján tanúsítvány kibocsátásához vezethet.

Itt jegyzendő meg, hogy a magyar Hktv. azon rendelkezése, mely ugyan első fokon a távoltartási ügyek igen szoros határidővel történő elbírálást írja elő,⁴⁵ de a másodfokú eljárásra ilyen szabályokat nem rögzít,⁴⁶ a gyakorlatban oda vezet, hogy sokszor a fellebbezés még az iratok felterjesztése előtt okafogyottá válik,⁴⁷ ami a jogorvoslathoz való jog súlyos sérelmét jelenti. Mind a bíróságok, mind az ügyészségek javasolták már a jóval rövidebb jogorvoslati határidők bevezetését ezen ügyekben.

A tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó garanciális szabály, hogy a rendelettervezet az eredeti eljárás helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai számára *kiterjedt tájékoztatási kötelezettséget* ír elő. Haladéktalanul és e tagállam jogának megfelelően tájékoztatniuk kell a veszélyeztető, illetve a védett személyt a védelmi intézkedés, illetve a tanúsítvány kibocsátásáról, adott esetben a megfelelő végrehajtási intézkedésekről, a védelmi intézkedés megsértése esetén kiróható szankciókról, illetve a védelmi intézkedés esetleges felfüggesztéséről vagy visszavonásáról. Figyelemmel egyrészt arra, hogy egyes tagállamok nemzeti joga a védett személy gondnokát, illetve gyámját nem ismeri el az eljárásban érintett félként, másrészt pedig arra, hogy a kiskorúak és fogyatékkal élők védelme az Unión belül hangsúlyozott, ezért az EP állásfoglalás-tervezete a fél jogállását, és így a hatóság tájékoztatási kötelezettségét egyértelműen kiterjeszteni e személyekre, valamint a felek jogi képviselőjére is.⁴⁸ Amennyiben a tanúsítvány kiállítására kérelemre sor kerül, a kibocsátó hatóságnak a védett személyt tájékoztatnia kell,

⁴⁴ Megfogalmazódott olyan álláspont is, hogy a megelőző távoltartás iránti eljárás kérelemre történő indulásának lehetőségét hatályon kívül kellene helyezni, mivel egyrészt a családon belüli erőszak, illetve annak veszélye azonnali beavatkozást igényel, amely közvetlen reagálásra a bíróság szervezetenél és lehetőségeinél fogva nem képes, másrészt csak a rendőrség van abban a helyzetben, hogy a bejelentésre azonnal tud intézkedni, helyszíni eljárás során bizonyítási eljárást tud lefolytatni és így megalapozottabb döntést tud hozni, amelyet a bíróság minden esetben hivatalból felül kell, hogy vizsgáljon. (Mányik István: A távoltartás bírói szemmel; <http://www.jegyzo.hu/index.php?oldal=egycikk&id=1616>)

⁴⁵ A Hktv. 15.§ (6) bekezdése értelmében a megelőző távoltartás iránti nemperes eljárást hivatalból indult eljárás esetén a rendőrség által elrendelt ideiglenes megelőző távoltartás kezdő időpontjától számított három napon belül, kérelemre indult eljárás esetén a kérelem beérkezésétől számított három munkanapon belül le kell folytatni.

⁴⁶ A fellebbezési határidő az általános szabályok szerint 15 nap, majd az ellenérdekű félnek a fellebbezést észrevételezésre 8 napos határidővel ki kell adni, a másodfokú eljárás lefolytatására pedig szintén az általános határidők vonatkoznak.

⁴⁷ A távoltartás mellőzése esetén a bántalmazott fellebbezésének több hónappal később történő, kedvező elbírálása során felvetődött a kérdés, hogy az erőszak után hónapokkal elrendelhető-e és milyen időponttal távoltartás. (Lásd e tekintetben a Kúria BH 2011. 311. számú eseti döntését.) A távoltartás elrendelése esetén pedig a bántalmazó fellebbezésének több hónappal később történő, kedvező elbírálása, figyelemmel arra, hogy – megfelelő törvényi rendelkezés híján – a Kúria (akkor: Legfelsőbb Bíróság) tanácselnöki értekezletének állásfoglalása értelmében a fellebbezésnek az abban meghatározott kötelezettség teljesítésére nincs halasztó hatálya, már gyakorlatilag nem orvosolja az alaptalan távoltartás okozta súlyos jogsérelmet.

⁴⁸ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 31. o.

mely hatóság rendelkezik hatáskörrel a tanúsítvány elismerésére/végrehajtására az elismerés helye szerinti tagállamban.

A tanúsítvány kiállításával kapcsolatban *a jogorvoslat lehetősége korlátozott*. A tanúsítvány kiállításával szemben nincs helye fellebbezésnek, csupán az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joga szerint kerülhet sor kijavítására, „helyesbítésére”. Épp ezért a rendelettervezet – a fentebb részletezettek szerint – az alaphatározattal szembeni jogorvoslati rendszerbe építi be azokat az alapvető jogi biztosítékokat, garanciális szabályokat, amely a veszélyeztető személynek az Alapjogi Charta 47. cikkében biztosított hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jogát erősítik.

Ha a tanúsítvány alapjául szolgáló védelmi intézkedést az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztik vagy visszavonják, az elismerés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának a veszélyeztető személy kérelmére *fel kell függesztenie vagy vissza kell vonnia a védelmi intézkedés elismerését* és adott esetben végrehajtását. A kérelmet a rendelettervezet II. mellékletben szereplő formanyomtatvány felhasználásával kell benyújtani. Az EP állásfoglalás-tervezete azt javasolja, hogy amennyiben a védelmi intézkedést az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztették vagy visszavonták, annak a tagállamnak erről tájékoztatnia kell az elismerés szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságát, megfelelő kérelmet kell előterjesztenie, hogy az azonnal intézkedhessen.⁴⁹ (Nyilván e rendelkezés megfogalmazása még pontosítást igényel, hisz a kibocsátó hatóság kérelmezőként való eljárása nem lenne szerencsés.)

A rendelettervezet 11. cikke rögzíti az *érdemi felülvizsgálat tilalmát*, azaz a valamely tagállamban hozott védelmi intézkedést semmilyen körülmények között nem lehet érdemben felülvizsgálni abban a tagállamban, ahol az elismerést és/vagy a végrehajtást kérik.

A rendelettervezet értelmében a *védelmi intézkedés érvényesítése* akként történik, hogy a védett személy másik tagállamba költözése vagy utazása során a fenti tanúsítvánnyal felkeresi az adott tagállam illetékes hatóságát. Ezen tagállam joghatóságát a rendelettervezet 3. cikke alapján az a tény alapozza meg, hogy az érintett testi és/vagy lelki épségét vagy szabadságát az adott tagállamban veszély fenyegeti. Az elismerésre és/vagy végrehajtásra hatáskörrel rendelkező hatóságok megjelölését a tagállamok az Európai Igazságügyi Hálózat keretében szintén közlik a nyilvánosságra hozatal céljából.

Az EP állásfoglalás-tervezete amelletttette le voksát, hogy a hivatalos kommunikációt – amennyire csak lehetséges – az eredeti eljárás helye szerinti tagállam és az elismerés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai között közvetlenül kell folytatni.⁵⁰ E tekintetben ellentét feszül az Európai Bizottság rendelettervezete és a véleményező bizottságok, illetve az Európai Parlament állásfoglalás-tervezete között. Míg a Bizottság azon a véleményen van, hogy egy egyszerű és működőképes mechanizmus létrehozása érdekében a védett személynek kell eldöntenie, hogy akar-e hivatkozni egy tanúsítványra egy másik tagállamban, a fenti bizottságok, illetve a Parlament álláspontja szerint a hatékony

⁴⁹ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 34. o.

⁵⁰ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 12. o.

és gyors, határon átnyúló védelem biztosítása érdekében a kibocsátó hatóság minden esetben hivatalból legyen köteles továbbítani a tanúsítványt az elismerés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának. Ennek könnyebb megvalósítása érdekében pedig egy a tanúsítványokat rögzítő, a nemzeti hatóságok számára gyors és biztonságos hozzáférést garantáló, uniós szintű adatbázis létrehozását szorgalmazzák, mely adatbázisba minden olyan változás, intézkedés is bejegyzésre kerülne, amiről a feleket a hatóságoknak értesíteniük kell.⁵¹ A bizottsági véleményt alátámaszthatja a magánélet védelméhez fűződő alapjog tiszteletben tartása, illetve a megvalósítás praktikuma, ugyanakkor a parlamenti nézet közelebb áll az Európai Bíróság ítéletben⁵² rögzített azon állásponchoz, mely szerint a családon belüli erőszakkal szembeni védelem nemcsak a sértett saját egyéni érdekeinek védelmét szolgálja, hanem általánosabb, társadalmi érdeket is, így megfelel az uniós jognak, hogy a nemzeti jogba beemeljék azt, hogy a távortartást akár a sértett akaratával szemben, megbocsátása ellenére is kötelezően végrehajtsák. Másrészt a tanúsítványok automatikus továbbítása tovább enyhíthetné a védett személyre háruló terheket.

A rendeletjavaslat értelmében az elismerő és végrehajtó tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósága kérheti a tanúsítvány tartalmának *átiratát vagy fordítását* az adott tagállam hivatalos nyelvére, hivatalos nyelveinek egyikére, vagy bármely másik, az elismerés helye szerinti tagállam által elfogadhatóként megjelölt nyelvre. A fordításokat a tagállamok valamelyikében erre képesített személynek kell készítenie. A tanúsítvány bevezetésének oka azon túl, hogy az információk egységesített formában való megadását biztosítja, az volt, hogy a fordítások számát a lehető legkevesebbre lehessen csökkenteni. Emellett javaslatként felmerült,⁵³ hogy ne a védett személynek kelljen állnia a tanúsítvány fordításának költségeit, hanem a megfelelő nyelvű átiratot, fordítást a tanúsítványt kiállító hatóságnak kelljen biztosítania, és az elismerés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatósági szükség esetén az eredeti eljárás helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságától kérhetik a tanúsítvány tartalmának átiratát vagy fordítását.

Ez a rendelettervezet is rögzíti *a kérelmező költségmentességhez való jogát*, tehát, hogy az a kérelmező, aki az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban teljes vagy részleges költségmentességben részesült, vagy mentesült a költségek és kiadások alól, a védelmi intézkedés végrehajthatóságához kapcsolódó bármilyen eljárás során jogosult az elismerés helye szerinti tagállam joga alapján járó legkedvezőbb költségmentességre vagy a költségektől és kiadásoktól való legnagyobb mértékű mentességre.

Az elismerő tagállami hatóság – a tanúsítványnak a veszélyeztetett személytől történő kézhezvételét (amennyiben a hivatalbóli továbbítás bekerül a Rendeletbe, nyilván ezt) követően – haladéktalanul és szükség esetén az 1393/2007/EK

⁵¹ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 12., illetve 34. o.

⁵² Európai Bíróság C-483/09 és C-1/10.sz. egyesített ügyekben, az ún. Gueye és Sanchez ügyben 2011. szeptember 15-én hozott ítélete (HL C 319, 2011.10.29. 5.o.)

⁵³ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 28. o.

rendelet⁵⁴ szabályainak megfelelően – tájékoztatja mind a védett, mind a veszélyeztető személyt a védelmi intézkedés elismeréséről, azaz területi hatályának kiterjesztéséről, adott esetben a megfelelő végrehajtási intézkedésekről, illetve a védelmi intézkedés megsértése esetén kiróható szankciókról, továbbá a védelmi intézkedés esetleges felfüggesztéséről, visszavonásáról vagy felülvizsgálatáról, illetve az elismerés megtagadása esetén, ennek indokairól. A *távoltartás kapcsán eljáró hatóság tájékoztatási kötelezettsége* tehát az elismerő, végrehajtó tagállami hatóság oldalán is megjelenik. Fontos hangsúlyozni, hogy az EP állásfoglalás-tervezet a felek megfelelő tájékoztatását kiemelten kezeli. Előírná, hogy a védett személy tájékoztatása, segítése egyszerű és közérthető nyelven történjen, figyelembe véve a védett személy nyelvismeretét, életkorát, érettségét, intellektuális és érzelmi képességeit, írástudásuk fokát, bármely szellemi vagy testi fogyatékoságukat,⁵⁵ és szükség esetén fordítás, tolmácsolás biztosítását is megkövetelné.

Amennyiben az egyik tagállamban hozott védelmi intézkedés érvényre juttatásához a másik tagállam hatóságainak beavatkozására van szükség, úgy az intézkedést e másik tagállamban végre kell hajtani anélkül, hogy szükség lenne a végrehajthatóvá nyilvánításra. A végrehajtásra vonatkozó eljárásra az elismerés helye szerinti tagállam joga irányadó, ideértve a védelmi intézkedés kiigazításával szembeni jogorvoslatot is. A rendelettervezet nem szabályozza a *védelmi intézkedés megsértése esetén alkalmazható szankciókat*, ezekre továbbra is az egyes tagállamok nemzeti joga lesz az irányadó, ami álláspontom szerint ismét komoly alkalmazási nehézségeket okozhat a tagállami különbségek miatt. Pl. Magyarországon a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 168.§-ában a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések között szabályozza a távoltartó határozat szabályainak megszegését.⁵⁶ A magyar bíróság az ideiglenes megelőző vagy a megelőző távoltartó határozatban meghatározott szabályok megszegése miatt elzárást vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírságot szabhat ki az eljárás alá vont személlyel szemben. Ezzel szemben pl. a spanyol Btk. a hozzátartozók közötti erőszak miatt kötelezően (!) alkalmazandó mellékbüntetésként 6 hónaptól 10 évig (!) terjedő távoltartás elrendeléséről rendelkezik, melynek megsértése önálló tényállásként pönalizált és a spanyol Btk. 468. cikke (2) bekezdése hat hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását írja elő a távoltartás szabályait megsértővel szemben.⁵⁷ Kérdés tehát, hogy a polgári ügyben elrendelt védelmi intézkedések megsértésük esetén megmaradnak-e a polgári jog körében, vagy azon túli jogkövetkezménnyel járnak-e.⁵⁸

⁵⁴ HL L 324., 2007.12.10. 79.o.

⁵⁵ Lásd: EP állásfoglalás-tervezet; 32. lábjegyzet 15-16. o.

⁵⁶ A Szabstv. 168. §-a értelmében, aki a külön törvényben meghatározott ideiglenes megelőző távoltartó határozatban, vagy a megelőző távoltartó határozatban meghatározott szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.

⁵⁷ Lásd erről az Európai Bíróság C-483/09 és C-1/10 egyesített ügyeinek, az ún. Gueye és Sanchez ügynek az indokolását.

⁵⁸ Németh Ildikó: Az Európai Bizottság új javaslata a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről: http://www.maganjog.hu/download/eunemz/Nemeth_Ildiko.pdf

3. A rendelettervezet értékelése

A távoltartási határozatok kölcsönös elismerésének a Rendeletben biztosított lehetősége – még várható alkalmazási nehézségei dacára is – a családon belüli erőszak elleni küzdelem egyik fontos sarokköve lehet. Ugyanakkor, ahogy a magyar Hktv. is csak hosszú vajúdas után született meg, azt kell mondanunk, hogy a *Rendelet megalkotása* is meglehetősen *nehézkösen halad* annak ellenére, hogy a Tanács a sértettek jogainak és védelmének különösen a büntetőeljárások során való megerősítésére vonatkozó ütemtervről szóló, 2011. június 10-i állásfoglalásában⁵⁹ kötelezettséget vállalt arra, hogy kiemelt feladatként kezeli a rendeletjavaslat vizsgálatát.

Ami a Rendelet és a magyar Hktv. kapcsolatát illeti, azt mondhatjuk, hogy a *magyar bántalmazottak számára e Rendelet gyakorlatilag semmilyen előnnyel nem jár majd*. S ennek oka nem az uniós, hanem a nemzeti jogalkotás hibája, jelesül az, hogy mind az ideiglenes megelőző, mind a megelőző távoltartás időtartama olyan csekély,⁶⁰ ami gyakorlatilag lehetetlenné teszi e határozatok másik tagállamban való elismertetését, érvényesítését. Ezeknek az időtartamoknak felülvizsgálata már csak ezen indok alapján is indokolt lenne. Ugyanakkor mégsem tekinthetjük a Rendelet létrejöttét haszontalannak hazánk szempontjából sem. Hiszen a rendelettervezet kapcsán valamennyi véleményező bizottság⁶¹ hangsúlyozta az oktatás, képzés, támogatás fontosságát. Ez a jövőben – talán megfelelő uniós pénzforrásokkal együtt – meg kell, hogy jelenjen a bántalmazottaknak szóló oktató és tudatosságnövelő kampányok formájában, a sértettekkel gyakran elsőként kapcsolatba kerülő rendőrségi alkalmazottak, szociális munkások, és egyéb foglalkozási csoportok helyi szintű képzésekben, illetve a különböző támogató civil szervezetek nagyobb elismerésében, hatékonyabb finanszírozásában. Ezen felül – amennyiben a bizottsági javaslatok beépülnek a rendelettervezetbe – lehetővé válna a kért és kibocsátott vagy elutasított tanúsítványok kapcsán olyan statisztikai adatok gyűjtése, melyek a családon belüli erőszak elleni küzdelem érdekében megvilágítanák, hogy milyen magatartásformák váltják ki a védelmi intézkedések kiadását.

Azzal, hogy a Rendelet szorgalmazza a minden tagállamra érvényes minimumszabályok kialakítását, hozzájárulhat az igazságszolgáltatás minőségének javításához, és így az igazságszolgáltatás iránti bizalom növekedéséhez. *A magyar Hktv. módosítása ezen apropóból is indokolt és időszerű*, melynek megvalósítása – figyelemmel a jogalkalmazók által megfogalmazott, több mint háromévnnyi

⁵⁹ HL C 187/2. 2011.6.28.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:187:0001:0005:HU:PDF>

⁶⁰ A Hktv. 6.§ (4) bekezdése értelmében az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség 72 órára rendelheti el, míg a bíróság által elrendelhető megelőző távoltartás időtartama a 16.§ (2) bekezdése értelmében 30 nap. A tárgyban korábban benyújtott, majd a kormány által visszavont T/9837 számú törvényjavaslatban az ideiglenes távoltartás még 20 napra, a megelőző távoltartás pedig maximum 6 +3 hónapra lett volna elrendelhető, hasonlóan a Hktv. mintájául szolgáló osztrák jogszabályhoz, ahol e határidők 2x10 nap, illetve 3 hónap.

⁶¹ Pl. Régiók Bizottságának véleménye HL C 113/56. 2012.4.18.; az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság véleménye (lásd: 31. lábjegyzet)

gyakorlati tapasztalattal is alátámasztott javaslatokra – különösebb jogalkotói erőfeszítést sem igényelne. Átgondolásával kivédhető lehetne az a vád, hogy a Hktv. enyhe szankcióival „vattába csomagolja a bántalmazókat, feleslegesen nehéz helyzetbe hozza a bírókat és a rendőröket”.⁶²

⁶² <http://patent.org.hu/hirek/n%C5%91i-jogok/ujabb-tavoltartasi-torveny-a-bantalmazottak-ellen>